

Betrokken journalistiek

Position paper journalistiek

Journalistiek is gericht op waarheidsvinding. Wie zoekt naar waarheid doet dat altijd binnen een bepaalde maatschappelijke constellatie. Leugen en onwaarheid aan de kaak stellen kan pijn doen, maar er gaat ook een bevrijdende kracht van uit. Journalisten moeten recht doen aan de mensen en situaties waarover ze schrijven. Dat kan alleen wanneer journalisten een opvatting hebben over de juiste maatschappelijke verhoudingen en weten welke verantwoordelijkheid de verschillende actoren hebben.

Neutrale journalistiek bestaat niet. Nieuwsselectie en duiding van feiten zijn altijd ingebed in een groot verhaal, een verhaal over het goede leven. In de Bijbel wordt gesproken over 'wandelen in de waarheid'. Waarheid heeft alles te maken met hoe je als mens je weg door het leven gaat. Betrokken journalistiek is journalistiek die ruiterlijk toegeeft dat ze waardegeladen is. Als journalisten transparant zijn over hun motieven, zijn ze ook beter controleerbaar. Vanuit een betrokken houding zijn veel verschillende vormen van journalistiek denkbaar, als er maar rekenschap wordt gegeven van de eigen vooronderstellingen.

Aan de CHE willen we studenten opleiden die voortdurend de vraag stellen of verhalen in de media deugen. Worden actuele gebeurtenissen in het juiste perspectief geplaatst of zijn er verhalen te vertellen die beter recht doen aan de situatie? Door te schiften tussen verhalen die deugen en verhalen die niet deugen, dragen journalisten bij aan de hygiëne van het publieke debat. We geven daarom onze studenten de volgende vuistregels mee.

1. Doe recht aan de betreffende situatie en aan de betrokken personen. Schort bij het analyseren van de situatie je eigen opvattingen en overtuigingen zoveel mogelijk op.

- Zorg dat je feitenonderzoek op orde is. Let op de rol die belangen, macht en geld spelen en probeer de onderste steen boven te krijgen. *Follow the money.*
- Wees gevoelig voor de normatieve kant van de zaak. Bij ieder maatschappelijk vraagstuk zijn waarden in het geding die vaak ook met elkaar botsen.
- Wees je ervan bewust dat frames en levensovertuigingen de selectie en waarneming van feiten sturen. Dat geldt ook voor je eigen journalistieke werk.

2. Vraag door naar motieven en overtuigingen van mensen, naar wat mensen werkelijk drijft. Lever kennis aan om te beoordelen of mensen eerlijk zijn of juist de waarheid verdraaien.

- Doe recht aan wat mensen ervaren. Als ze hun onderbuik laten spreken zegt dat soms meer dan ze met argumenten kunnen onderbouwen.
- Wees kritisch op wat mensen doen en zeggen. Onderzoek of hun woorden en daden passen bij de positie die ze in de samenleving innemen.
- Geef stem aan personen en thema's die tot nu toe onvoldoende gehoord worden. Laat zien waar waarheid en recht in het geding zijn. Probeer juist ook deze verhalen te vertellen.

3. Wees betrouwbaar. Als journalist ben je je eigen onderzoeksinstrument. De kwaliteit van je werk staat of valt met je persoonlijke integriteit.

- Verbind je aan mensen, maar zorg dat je je zelfstandigheid bewaart. Leer om te gaan met de spanning die dat met zich meebrengt.
- Zet je in voor het naar behoren functioneren van het publieke debat en houd je aan de codes. Het is de kurk waarop de journalistiek drijft.
- Wees je bewust van de traditie waarin je geworteld bent en wees transparant over je eigen opvattingen en overtuigingen.

4. Ken je maatschappelijke verantwoordelijkheid. Door de actualiteit in beeld te brengen, verander je de percepties van mensen en daarmee de werkelijkheid.

- Wees je bewust van het effect dat een artikel of nieuwsitem heeft en weet je daar verantwoordelijk voor.
- Benoem belangen en dien zo het publieke vertrouwen. Schaad geen belangen van personen of instituties als dat niet nodig is.
- Wees je bewust van de diversiteit van de doelgroep die je bedient. Als journalist besta je niet zonder een publiek voor wie, met wie en namens wie je opereert.